

פתרון הבחינה

אזרחות

קיץ תש"פ, 2020, שאלון: 34282

מוגש ע"י מורה לאזרחות בבית הספר לבגרות של יואל גבע

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

הנבחרים נדרשו לענות על שתיים מבין השאלות 1-3.

שאלה מספר 1

הצג: עקרון שלטון העם - עקרון יסוד בדמוקרטיה, כלל האזרחים הם מקור הסמכות באמצעות בחירת שלטון נבחר - לזמן קצוב המוגדר בחוק.

הסבר:

ציטוט: "במקרה שבו האינטרס של הציבור מנוגד לאינטרס של המפלגה, יצביעו רוב חברי הכנסת כפי שהמפלגה רוצה, גם אם ההחלטה אינה לטובת הציבור... כלומר, היכולת של חבר כנסת להיאבק לטובת אינטרס ציבורי, הנוגד את עמדת הממשלה שואפת לאפס... בדמוקרטיה מתוקנת אין אפשרות שכל האזרחים יהיו שותפים לקבלת ההחלטות אלא נציגיהם בפרלמנט הם שמקבלים את ההחלטות בשמם... בישראל, לצערי, התהפך הגלגל: הממשלה יכולה לקבל את כל ההחלטות ולחייב את הכנסת להצביע עבורן".

קישור: כותב המאמר טוען כי קיימת פגיעה במימוש עקרון שלטון העם בישראל. על פי העיקרון, העם הוא מקור הסמכות של השלטון באמצעות בחירת נציגיו. בקטע, רבים מחברי הכנסת מצביעים בניגוד לאינטרס ציבורי בוחרים רק משום המחויבות למפלגתם שבחרה אותם בבחירות המקדימות לכנסת. בנוסף, טוען הכותב, כי האינטרס הציבורי נפגע גם בכך שרבים מחברי הכנסת פועלים על פי החלטות הממשלה, גם אם היא מנוגדת להחלטתם. כאמור, חברי הפרלמנט

שאמורים לייצג את עמדות האזרחים מתוקף עקרון שלטון העם, בפועל, אינם פועלים עבורם אלא מתוך אינטרס מפלגתי ובכך פוגעים בעיקרון.

שאלה מספר 2

הצג: הצעת חוק פרטית-

הצעת חוק יזומה של חברי כנסת. הליך החקיקה של הצעת חוק פרטית (לעומת הצעת חוק ממשלתית) הוא ממושך יותר משום שבנוסף על הקריאה הראשונה, השנייה והשלישית הצעת החוק צריכה לעבור שלבים מקדימים והם: אישור הגשת הצעת החוק על ידי יו"ר הכנסת או סגניו, דיון מוקדם במליאה והצבעה טרומית ודיון בוועדת הכנסת והכנת ההצעה לקראת קריאה ראשונה. קיימת הגבלה הנוגעת למספר הצעות החוק הפרטיות שכל סיעה רשאית להעלות להצבעה.

הסבר:

ציטוט- "בעבר היו חברי הכנסת הגורם הקובע והמאשר את ההחלטות, גם אם החלטות אלה היו בניגוד לעמדת הממשלה. חברי כנסת רבים, ואני בהם, יזמו והעבירו חוקים רבים בכנסת. רבים מחוקים אלה אושרו לדיון במליאה עוד לפני שלב הקריאה הראשונה, גם בניגוד לדעת הממשלה."

קישור- הכותב מתאר בקטע את המצב בעבר בו חברי כנסת יזמו הצעות חוק פרטיות בניגוד לדעת הממשלה מתוך אינטרס ציבורי ולא מפלגתי. הוא מתייחס להצעות חוק פרטיות מיוזמתם של חברי כנסת שעברו את אישורו של יו"ר הכנסת או סגניו ואושרו לדיון במליאה.

שאלה מספר 3

הצג: קואליציה-

סיעות הקואליציה משמשות בדרך כלל רוב של חברי הכנסת בפרלמנט ומהוות את בסיס התמיכה של הממשלה בפרלמנט. הקואליציה מבוססת על הסכמים קואליציוניים בין הסיעות המרכיבות אותה.

הסבר:

ציטוט- "לדעתי, רק ממשלה שיש לה רוב מוחלט בכנסת, ללא מפלגות סקטוריאליות, תוכל להחליט על שינוי שיטת הבחירות לבחירות אישיות לכנסת ולראשות הממשלה. אפשרות זו הייתה יכולה להתממש אם בבחירות האחרונות שתי המפלגות הגדולות, שיש להן יחד יותר משישים מנדטים, היו מסכימות על קווי פעולה משותפים שיאפשרו להן להקים ממשלה ללא צורך בתמיכה של המפלגות הקטנות."

קישור-

במטרה לחזק את ייצוג האזרחים בכנסת מציע הכותב לשנות את שיטת הבחירות לכנסת לבחירות אישיות-אזוריות. לדעתו רק קואליציה המורכבת משתי המפלגות הגדולות תוכל לקבל החלטה כזו. כאמור, כאשר שתי הסיעות הגדולות יהוו את תמיכת הכנסת בממשלה (ללא מפלגות סקטוריאליות) ויחתמו ביניהן על הסכמים קואליציוניים עלו קווי פעולה משותפים יתאפשר השינוי המיוחל.